

Geschiedenis Israëlitische begraafplaats aan de Kneedweg in Enschede

In 1792 kreeg de Joodse gemeente van Enschede een stuk grond ter grootte van 3,6 are in bezit voor de aanleg van een begraafplaats aan de huidige Molenstraat. Dit perceel lag ten noorden van de stad Enschede. In 1832 werd een gedeelte van het perceel verkocht, of geruild met de gemeente, om aan de huidige Stadsgravenstraat een synagoge te kunnen bouwen. De begraafplaats bleef in gebruik tot 1841, toen wegens ruimtegebrek een nieuwe begraafplaats in gebruik werd genomen aan de Kneedweg, destijds nog in de gemeente Lonneker. Met hulp van subsidie van de koning wist de Joodse gemeente hier een stuk grond aan te kopen.

Aanvankelijk was de begraafplaats 1.580 m², maar in 1873 werd toestemming verkregen om deze met 2.060 m² te vergroten. Waarschijnlijk is niet lang daarna ook de aula en een metaheerhuisje gebouwd. Een volgende poging om de begraafplaats in 1922 uit te breiden slaagde niet, aangezien de begraafplaats intussen in de bebouwde kom was komen te liggen. In 1928 werd om die reden een nieuwe begraafplaats aan de Noord Esmarkerrondweg in gebruik genomen. Op de begraafplaats aan de Kneedweg mochten vanaf dat moment alleen nog naaste verwanten worden begraven. In 1954 werd de Joodse begraafplaats van Losser gesloten. 10 jaar later werden de stoffelijke resten en een aantal grafstenen overgebracht naar de begraafplaats aan de Kneedweg.

De eerste Joodse begraafplaats aan de Molenweg werd uiteindelijk in 1947 geruimd om een wegverbreding mogelijk te maken. De stoffelijke resten van die begraafplaats zijn overgebracht naar de nieuwe begraafplaats aan de Noord Esmarkerrondweg.

Rijksmonument

De Joodse begraafplaatsen van Enschede zijn inmiddels beide beschermd. De aula en het metaheerhuis, onlosmakelijk met de functie van de begraafplaats verbonden, waren in 1971 nog aanwezig, maar de in neoclassicistische stijl uitgevoerde gebouwen werden door de Rijksdienst niet van belang geacht en vanwege de slechte staat zijn de gebouwen in 1978 gesloopt.

Huidige situatie

De begraafplaats wordt aan vier zijden omgeven door een bakstenen muur, die aan de voorzijde een opvallend metselverband bevat, waarbij de vlakken van de muur als het ware lijken te zijn gevlochten van bakstenen. Een fraai vormgegeven smeedijzeren dubbelhekwerk tussen bakstenen pijlers biedt toegang tot de begraafplaats.

De begraafplaatsen telt zo'n 280 grafmonumenten waarvan de meeste van Belgisch hardsteen naast enkele van zandsteen en graniet. Er bevinden zich een aantal gedenkstenen voor slachtoffers van de Holocaust onder de stenen.

Bron: Rijksdienst Cultureel Erfgoed